

ИЗАЗОВИ ПОЛИТИЧКЕ И ЕКОНОМСКЕ КРИЗЕ

УДК: 338.124.4:355.01+351.74
Примљено: 14. фебруара 2011.
Прихваћено: 04. марта 2011.
Оригинални научни рад

Српска политичка мисао
број 1/2011.
год. 18. vol. 31.
стр. 247-260.

Горан Милошевић

Криминалистичко-полицијска академија - Београд

ЕКОНОМСКА КРИЗА КАО ФАКТОР УГРОЖАВАЊА БЕЗБЕДНОСТИ СРБИЈЕ

Сажетак

Инструменти угрожавања виталних вредности друштва у односу на ранији период остали су исти, само су се променили модалитети деловања. То захтева примену одговарајућих инструмената супротстављања који се морају заснивати на јачању економске снаге државе.

Веза између економије и безбедности је најјасније изражена кроз међузависност прибављања и распоређивања економских ресурса у циљу успешног функционисања државе у остваривању система безбедности. У условима економске кризе која је захватила све области нашег живота и рада, очување безбедности се намеће као приоритет и услов опстанка.

Кључне речи: економија, безбедност, буџет, економска безбедност, економска криза

Неуређеност, нестабилност и међународна економска зависност, одлике су економског амбијента Србије на почетку 21. века. Стагнација и разорена привреда, рат и санкције, корупција и криминалитет, незапосленост и сиромаштво, неминовно су наметнули потребу проналажења нових механизма јачања привреде, али и изградњу нових инструмената у најразличитијим областима нашег живота. Донето је низ законских пројеката, којима су уређене различите области друштвеног живота, као и област безбедности.

Остварујући своју примарну улогу заштите државе и грађана, безбедносне структуре су постале услов и стожер државности и уставности, гарант стабилности државе и друштва и услов постојања државе без анархије. Организација система безбедности је успостављена на тај начин да се послови безбедности и сви други послови обављају функционално и ефикасно на читавој територији Републике Србије. Основни циљ оваквог начина организације и функционисања је остваривање што потпуније личне и имовинске безбедности грађана, стабилан јавни ред и мир и омогућавање остваривања Уставом и законима утврђених права грађана.

ПОЈАМ БЕЗБЕДНОСТИ

1. Свако друштво је имало и има свој систем заштите друштвених односа и вредности. У првобитној заједници, чланови заједнице су обављали све заједничке послове, те је и систем заштите био подређен заједничким циљевима. Међутим, са појавом државе настала је потреба за новим системом заштите.

Појава приватне својине и подела друштва на класе и нове друштвене вредности, наметнули су промену постојећег система заштите. Посматрано кроз историју, објекти заштите били су личност човека, његов интегритет, својина и на крају државна територија и законом утврђено друштвено уређење. Иако су објекти заштите током историје људског друштва остали углавном исти, основна карактеристика система заштите се битно мењала.

Држава је данас у потпуности преузела на себе систем заштите виталних вредности друштва. Она заштитну функцију остварује делатношћу државних органа. Војска и полиција су дуго биле основне полуге заштите државе и њених грађана. Временом, поред војске и полиције неки задаци заштитног карактера поверени су и другим државним органима – суду, тужилаштву, царини и др. У том смислу, да би се интегрисао, осмислио и појачао укупан утицај заштитне функције, као и да би заштитна компонента била

систематизована у засебну целину, успоставља се уређен систем – систем безбедности.¹⁾

У теорији не постоји јединствен став у погледу тумачења појма безбедности. Постоје мишљења да је безбедност организација, односно да су то службе безбедности које врше безбедносне задатке, али и да је безбедност функција државе: „Безбедност је нераздвојни атрибут државе и подразумева вршење послова безбедности, ради заштите одређених вредности, без обзира на друштвено уређење, политички систем и облик вредности. Функција безбедности и организација безбедности чине систем безбедности“.²⁾

Полазећи од различитих приступа у дефинисању појма безбедности, ипак се могу издвојити одређене карактеристике које одређују термин безбедности. Већина аутора сматра да је безбедност функција државе, стање и организација. Са аспекта објекта заштите, безбедност можемо посматрати као: државну, војну, јавну и приватну.

Државна безбедност, као облик интегралне безбедности земље, чини систем и праксу предузимања мера и активности на спречавању делатности које директно угрожавају независност, територијалну целокупност и одбрамбену способност земље, подривају систем државног устројства и власти, одбрамбене способности и економске основе државног и друштвеног уређења земље, разбијају политичко јединство и минимум политичке сарадње и међусобне толеранције главних политичких снага у земљи од којих зависи њена унутрашња стабилност.³⁾

Област јавне безбедности чини систем (организацију) и праксу остваривања јавног поретка и онемогућавања сваког облика противправног деловања и деловања физичким насиљем. Јавна безбедност је усмерена на успостављање такве друштвене стабилности у којој ће противправно нарушавање основних права грађана и негирање основних чинилаца јавног поретка актима самовлашћа и физичког насиља бити сузбијани у потпуности (што је идеал) или сведени на што је могуће мању меру (што је реално остварив домет).⁴⁾

1) Љ. Стајић, Ч. Гилановић, *Основи безбедности*, Београд, 1994, стр. 24.

2) С. Ковачевић, *Основи система ДСЗ*, Београд, 1980, стр.14.

3) М. Лазовић, В. Милошевић, С. Милојевић, *Средства и тактика полиције*, Београд, 2002, стр. 86-87.

4) М. Лазовић, В. Милошевић, С. Милојевић, *цит.дело*, стр. 86-87.

Под војном безбедношћу подразумевамо систем мера и радњи усмерених на безбедност и заштиту функција војноорганизационог система у миру и рату.

Приватна (корпоративна) безбедност је планска, организована и на закону заснована самостална или заједничка делатност и функција организација, приватних и/или професионалних агенција, усмерених на сопствену заштиту или заштиту других, као и заштиту одговарајућих лица, простора, објеката, пословања или делатности, а који нису покривени ексклузивном заштитом државних органа.⁵⁾

2. Да би се безбедност остваривала, неопходно је да држава преко својих органа уређује и обезбеђује ову област државне активности, тј. да доноси и извршава законе и друге прописе који се односе на безбедност. С обзиром на то да се правна регулатива увек односи на људе и услове, то значи да је уређивање безбедности, у ствари, уређивање особених друштвених односа – у „области безбедности“.⁶⁾

У оквиру позитивних прописа Републике Србије није ближе дефинисан појам безбедности. Устав, закони и други подзаконски акти, само наводе послове и задатке, односно уређују област безбедности, без јасног одређења појма. С тим у вези, указаћемо са аспекта безбедности на нека уставна решења Републике Србије:

- сувереност државе – у Уставу Републике Србије јасно стоји да је Србија суверена држава;
- територија Републике Србије је јединствена и неотуђива;
- неповредивост државне границе – о промени границе Републике Србије одлучују грађани референдумом;
- грађани су једнаки у правима и дужностима и имају једнаку заштиту пред државним и другим органима, без обзира на расу, пол, рођење, језик, националну припадност, вероисповест, политичко или друго уверење, образовање, социјално порекло, имовно стање или које лично својство;
- живот човека је неприкосновен; слобода човека је неприкосновена;
- неповредивост стана;

5) Опширније видети у: Љ. Стајић, Д. Пајковић, Систем заштите личности и објеката, Нови Сад, 2008.

6) С. Милетић, Основи јавне безбедности, Београд, 2003. стр. 9.

- право на одбрану и право на браниоца;
- начело законитости – кривична дела и санкције за учи-ниоца могу се одредити само законом. Нико не може бити сматран кривим за кривично дело, док то не буде утврђено правоснажном судском одлуком;
- одбрана Републике Србије је право и дужност сваког грађанина;
- забрањено је деловање које има за циљ насилно мењање Уставом утврђеног поретка, нарушавање територијалне целокупности и независности Републике Србије, кршење Уставом зајамчених слобода и права човека и грађанина, изазивање и подстицање националне, расне и верске нетрпеливости и мржње.

ЕКОНОМИЈА И БЕЗБЕДНОСТ

Национална безбедност и национална економија су две међусобно повезане и условљене области. Национална безбедност представља синтезу безбедности грађана и државе, као и допринос државе глобалној светској безбедности. Економска безбедност је део националне безбедности сваке државе. Економска моћ, привредни раст и развој и економска зависност, несумњиво су детерминанте са којима свака држава наступа при одређењу међународне политичко-безбедносне сцене.

Економија се бави проучавањем начина и услова живота људи, њиховим кретањима и понашањима у свакодневним животним пословима. Она се углавном односи на оне мотиве који најснажније и најпостојаније утичу на човеково понашање у пословном делу његовог живота. Циљ економије је: да објасни начин на који друштво доноси одлуке о производњи, потрошњи и размени добара; да пружи сазнања и одговоре на питања зашто привреда функционише, начин на који функционише, како привреда реагује у промењеним околностима, када реагује и под којим условима.

Циљеви и стратегија економске политике државе усмерени су на пуни и све већи потенцијал привреде. Она има за циљ отклањање недостатака који су довели до поремећаја и поновно успостављање уравнотежености и стабилност привредног стања. Користећи се разним мерама и инструментима, држава, као носилац економске политике, стимулише, усмерава и подстиче економски раст. Кроз економску политику, држава несумњиво ствара амбијент ефикасног функционисања свих области друштвеног живота

и рада. Због тога можемо рећи да је привредни раст и развој националне економије основа не само економске, већ и безбедносне стабилности.

У модерном свету присутно је схватање да држава може, ако се здушно и искрено прихвати задатка, да направи све осим оног што је само по себи немогуће.⁷⁾ Веровање у моћ државе више треба схватити као нашу жељу, а не као реалност. Држава није свемоћна. Има промашаја у владиној политици, али ти неуспеси условили су појачан напор државе, у жељи да се остваре постављени циљеви. Садашњост, али и будућност, захтева активну улогу државе и њених органа, спремност и способност државних органа да нарасле проблеме реше брзо и једноставно. То свакако значи спремност и способност система безбедности да одговори изазовима окружења из своје надлежности.

Задатак националне економије јесте привредни раст, али и да кроз финансијски систем оствари прибављање новчаних средства за задовољавање одређених потреба у области рада јавне управе, друштвених делатности, привреде и животног стандарда. Отуда целину финансијских односа у сфери економије јавних и друштвених функција, можемо посматрати као три веће повезане области: финансије привредних субјеката (предузећа, организације, установе), осигурање и државне финансије.

Улога државних финансија огледа се у способности и моћи државе да задовољи јавне потребе грађана и колективитета.⁸⁾ Разноврсност јавних потреба изискује посебно ангажовање државе, оличено кроз рад одговарајућих јавних тела. Све јавне потребе можемо груписати у неколико категорија:

- функционисање економског и политичког система земље,
- међународна безбедност,
- национална безбедност,
- социјална сигурност грађана,
- функционисање друштвених делатности,
- економска политика и привредни развој и
- ванредне потребе грађана и државе.

7) П.А. Самуелсон, Економска читанка, Загреб, 1975, стр. 102.

8) Потребе које појединац не може да задовољи на индивидуалан начин, посредством тржишта, већ је за њихову реализацију потребно постојање државе са свим њеним органима и институцијама, називају се јавне потребе.

Економски ресурси државе су ограничени. Национална и међународна безбедност само су део државних потреба, које треба задовољити из ограничених економских ресурса. То значи да само један део економских ресурса може бити усмерен за област безбедности.

Остварење циљева и законом утврђених надлежности у оквиру система безбедности немогуће је без адекватних материјално-финансијских средстава. Та добра су материјални елемент организације система безбедности и можемо их посматрати као техничка и финансијска средства.

Министарство унутрашњих послова, Министарство одбране и Безбедносно-информативна агенција, као органи државне управе, остварују, односно добијају средства за рад из своје надлежности из буџета. Буџет је план прихода и расхода државе, утврђен за одређени период, који обично траје годину дана. Буџет треба да обезбеди средства којима се финансирају три категорије јавних потреба: државне функције, јавне службе и интервенције у привреди. У оквиру финансирања државних функција налази се и систем финансирања државне управе. Својом финансијском делатношћу држава обезбеђује новчана средства да би финансирала функционисање своје законодавне, извршне и судске власти. Све операције њене законодавне, извршне, управне и судске власти могу се представити у буџету у облику различитих ставки, тзв. јавних расхода, које су исказане у новцу.⁹⁾

Буџетски приходи расподељују се на буџетске кориснике сходно потребама. Како се субјекти система безбедности Србије финансирају буџетски, то значи да ће се средства за њихов рад и функционисање издвојити из буџета зависно од процењених потреба у датом тренутку. У зависности од обима финансијских средстава која су намењена систему безбедности, зависиће и обим набавке материјално-финансијских средстава намењених за њихов рад.

Финансијска средства добијена расподелом буџета, субјекти безбедности користе за плате запослених, материјалне трошкове, за набавку и одржавање опреме, инвестиционо одржавање и инвестиције, стручно усавршавање и школовање кадрова, као и за друге планом утврђене потребе.

Техничка средства која користе субјекти система безбедности су бројна и разноврсна, скупа и наменска. Користи се разноврсна опрема за рад администрације и функционисање система везе,

9) Г. Милошевић, Монетарне и јавне финансије, Београд, 2009, стр. 188.

возила различитих намена, рачунарска и телекомуникациона опрема, посебни уређаји за рад специјалних јединица и слично.

Средства за рад система безбедности су бројна, разноврсна и захтевају посебан приступ, дугорочно планирање и пројектовање. Мора се водити рачуна о временском року њихове експлоатације, али и о потреби системског праћења и одржавања. Међутим, ако обим пројектованог буџета није остварен, ако држава не прикупи довољан износ јавних прихода, то ће угрозити динамику финансирања субјеката безбедности. На овај начин, неостваривањем потребног нивоа буџета могу бити угрожене виталне функције система безбедности.

ЕКОНОМСКА КРИЗА И ПРИВРЕДНА ДЕПРЕСИЈА

Са угрожавањем, као економском, политичком, природном или техничком појавом сусретала су се сва друштва и државе. Неравномерност развоја и економска зависност могу бити узрок друштвених сукоба у оквирима једне земље, али и између држава. Исто тако, два светска рата вођена су за успостављање нових економских сфера на којима се, уосталом, у знатној мери заснива и нови светски поредак.¹⁰⁾ Ратни сукоби нове историје људског друштва само потврђују напред изнети став, да је економија узрок и основа поларизације светског поретка и основа друштвених сукоба. Нови светски поредак управо је заснован на економској сфери и настојању „развијеног запада“ да задржи или прошири економску позицију на уштрб „сиромашног југа“.

Снага једне државе у међународним оквирима огледа се и кроз спровођење инструмената економске политике којима се могу реализовати и политички циљеви.

Периоди значајних социјалних превирања у земљи могу условити да политички циљ избије у први план код примене мера економске политике. Политички циљеви се никада или веома ретко отворено формулишу. У спољној политици држава може применити економске мере као средство притиска. Ово је посебно погодна мера када су односи међу државама веома нестабилни.

Економска криза, праћена падом привредних активности, растом незапослености, падом животног стандарда и свим другим негативним појавама економског и политичког амбијента, неминовно има одраза и на безбедносни амбијент наше земље.

10) Љ. Стајић, Основи безбедности, Београд, 1999, стр. 43.

Паду привредне активности у нашој земљи допринеле су и санкције Уједињених нација уведене маја 1992. године. У првим месецима након увођења санкција, као њихова директна последица, дошло је до пада индустријске производње за 40%. Званична и регистрована спољна трговина пала је на ниво од 10 до 15%, у односу на ниво пре 1992. године. Спољна трговина свела се на хуманитарну помоћ и индивидуалне случајеве увоза хране. Остало је препуштено кршиоцима санкција и црном тржишту.

Негативна макроекономска кретања уз извесне осцилације карактеришу привреду Србије и последњих десет година. Негативне тенденције у привреди имају директан одраз на ефекат буџета, а тиме и на ефекат безбедносне стабилности Србије. Пад привредне активности не значи само мањак буџетских средстава, он значи и угрожавање сигурности и виталних вредности грађана и државе Србије.

Захваљујући приватизацији великог броја предузећа, Србија је 2006. године, по висини прилива страних улагања била на трећем месту – већи прилив инвестиција имале су Бугарска и Румунија. Међутим, озбиљан проблем представља чињеница да се прилив страних директних инвестиција у Србији одвија скоро искључиво кроз процес приватизације, а не путем значајнијих *green-field* пројеката. Такође је присутан и проблем ниског нивоа раста индустријске производње, што, с једне стране, узрокује пад вредности и обима домаћег извоза, а с друге стране, условљава пораст незапослености.

Табела 1¹¹⁾: Макроекономски индикатори развијености земаља у окружењу за 2006. годину

Земље	ГДП <i>per capita</i> (у\$)	незапосленост (у%)	Спољни дуг (у мил \$)
БиХ	2.999,8	41,0	6.136,8
Црна Гора	3.425,6	19,7	866,7
Хрватска	9582,0	10,5	38.446,3
Македонија	3.113,1	36,0	2411,0
Србија	3.834,7	26,0	19.606,0

Са просечно исплаћених 42.000,00 динара зарада у 2010. години Србија је на самом дну регионалне лествице по платама. Према резултатима истраживања, плате су у Србији од 2001. до 2005. године најбрже расле у југоисточној Европи и достигле су ниво од

11) Извор: *EBRD Transition Report 2007*, <http://www.ebrd.com>.

320 евра. Ову чињеницу, при томе, прати и озбиљно упозорење – да су зараде расле брже него продуктивност рада и бруто домаћи производ. Требало би да годишњи привредни раст буде најмање осам процената да би Србија могла да дели толике плате, али и да у развојном, инвестиционом погледу не заостане за земљама у региону.

У нашој земљи пад реалних расположивих средстава догодио се код свих социо-економских категорија домаћинстава. Пад стандарда, пораст сиромаштва, изражена економска несигурност, неизвесност и неперспективност, само су неке од карактеристика живљења. Готово 2,1 милион људи или око 35% становништва Србије је сиромашно, односно није у стању да задовољи минималне потребе за егзистенцијом.

Привреда Србије јесте високо задужена. Наш укупни спољни дуг износи око 9 милијарди долара. Ако се томе дода износ старе девизне штедње, која је такође девизни дуг, онда то превазилази за један дужи временски период могућност наше привреде да измирује на време девизне обавезе. Под идеалним условима (под условом отписа 50% спољњег дуга), остатак би и даље био велики терет за нашу привреду. То је наш дугорочни проблем и дугорочни генератор инфлације.¹²⁾

Велики обим увоза који задовољава растућу тражњу доводи до високих спољнотрговинских дефицита Србије. Тенденција раста спољнотрговинског дефицита посебно је уочљива за 2007. и 2008. годину. Спољнотрговински дефицит Србије у 2007. години износио је 9,5 милијарди долара, што је повећање од 41,2% у односу на претходну 2006. годину.¹³⁾ Изражен у еврима, спољнотрговински дефицит у 2007. години износио је 6,93 милијарди, што је повећање од 29,2% у односу на 2006. годину. Током 2007. године извезено је робе у вредности од 8,82 милијарде долара, што представља повећање извоза од 37,3% у односу на 2006. У посматраном периоду увезено је робе за 18,35 милијарди долара, што представља раст увоза у 2007. години од 39,3% у односу на 2006. годину. Покривеност увоза извозом у 2007. износила је 48,1%, и мања је у односу на покривеност у истом периоду 2006. године, када је била 48,8%. На повећање дефицита у великој мери утиче укидање царина на увоз производа из Уније, које важи од дана ступања на

12) Када годишње отплате дугова прелазе 25% годишњег девизног прилива, та земља се сматра презадуженом.

13) Извор: Републички завод за статистику на дан 02.06.2009. године.

снагу Споразума о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Србије.

Иако је за Србију најзначајнији спољнотрговински партнер Европска унија, проблем дефицита за нашу земљу је најизраженији у трговини са Руском Федерацијом. Овај проблем настаје због увоза енергената, пре свега, нафте и гаса, као и недовољног коришћења Билатералног споразума о слободној трговини од стране наших извозника. Наш други по важности партнер су земље ЦЕФТА споразума. Са овим земљама Србија има суфицит у размени,¹⁴ који је резултат углавном извоза пољопривредних производа (житарице и производи од њих и разне врсте пића).¹⁵

Проблем спољнотрговинског дефицита је детерминисан актуелним транзиционим проблемима. Ефикасно решење за покриће дефицита на дуги рок су: већи прилив страних директних инвестиција, повећање производње и унапређење конкурентности извоза, али и мере ограничења домаће тражње.

Анализе нелегалне економије¹⁶ такође указују на велики обим сиве економије у Србији. Анкета¹⁷ спроведена у 51 општини (40 у централном делу Србије и 11 у Војводини) 2003. године потврђује напред дату констатацију. Резултати су, уз све методолошке и друге ризике, показале да се 26% производа ствара у сивој економији, а да од рада на црно живи око четвртине становништва. Истраживањем је обухваћено 7 делатности (производња робе, пољопривреда, грађевинарство, саобраћај, трговина, угоститељство и туризам и занатство), а резултати анализе анкете су показали да је нелегална економија најизразитије присутна у трговини – 36% привредних активности у тој делатности, на другом месту је угоститељство и туризам са 33%, а затим следи занатство са 31,7%. Анализе су, такође, указале да је неприлагођен порески систем и

14) Извоз Србије, за период јануар-април 2009. године, износи 705,4 милиона долара, а увоз је 334,5 милиона долара. Покривеност увоза извозом износи 210,9%.

15) Према одсечима Стандардне међународне трговинске класификације (СМТК) за период јануар-април 2009. године, у извозу највеће учешће имају: одећа (178 милиона долара); гвозђе и челик (167 милиона долара); житарице и производи од њих (135 милиона долара); обојени метали (116 милиона долара) и електричне машине и апарати (111 милиона долара). Извоз ових пет одсека чини 31,1 % укупног извоза.

16) Мисли се, пре свега, на анализе Института за међународну политику и привреду 2002. године и Института Г17 2003. и 2004. године.

17) Анкета је спроведена у организацији Института Г17 „без намере да се изврши прецизна и квантитативна процена сиве економије, већ да се започне са њеном идентификацијом“ како би се надлежнима предложиле конкретне мере за њено увођење у легалне токове.

пореска политика међу најважнијим узроцима појаве нелегалне економије у Србији¹⁸⁾

Услови и околности који погодују и омогућују нелегалну економију у нашој земљи су многобројни. Сви ови услови су од великог значаја за динамику и обим нелегалне економије, јер уколико су ти услови повољнији за делатност њених носилаца и уколико омогућавају да се без неких нарочитих тешкоћа оствари недозвољена радња, а посебно прикрије шпекулативно деловање, обим сиве економије биће већи и обрнуто.

*

* *

Све економске активности људи везане су за њихове потребе, које су бројне и разнолике. Разноликост потреба условљава бројне и различите активности људи, људски рад, да би се произвела добра и услуге, неопходна за задовољење човекових интереса. Задовољење различитих потреба захтева у условима реткости ресурса одређена средства - трошкове. Ако анализирамо производне могућности државе, долазимо до закључка да повећање улагања средстава у једну област, захтева смањење улагања средстава у другу област.

Циљ државе јесте да оствари и задовољи различите опште и заједничке потребе појединца, колективитета и заједнице. Потребне у области безбедности су нужност и циљ сваке друштвене заједнице. Без безбедности нема стабилности друштвеног система, а тиме ни стабилности економског система.

Уколико привреда не остварује привредни раст и развој, уколико кроз економску активност нема новостворене вредности, нема ни економских ресурса из којих држава може остварити своју улогу. Средства за остварење безбедносних функција државе акумулирају се у буџету једне земље. Стабилан извор притицања средстава у буџет је увек новостворена вредност. Када економију једне земље захвати рецесија, када привреда бележи пад свих активности, тада нема новостворене вредности из које се могу покрити све функције државе. Држава тада, сходно прикупљеним средствима, врши распоређивање истих у складу са исказаним јавним потребама.

У условима оскудних средстава, држава ће одредити знатно мање износе за потребе остваривања бројних функција, па и потреба из области безбедносне функције. Недостатак државних средстава неминовно ствара амбијент слабљења економске моћи

18) Б. Раичевић, *Реинтеграција сиве економије и унапређење пословне климе у Србији* (Округли сто, Економски институт, 2002) – Порески аспекти.

државе, а тиме, што је са аспекта државе опасније, слабљење безбедносне моћи.

Goran Milosevic

ECONOMIC CRISIS AS AN ENDANGERING FACTOR OF SECURITY OF SERBIA

Summary

Instruments endangering the vital values of a society remained the same when compared to the earlier period, only the modalities of their functioning have changed. This requires the use of appropriate counteracting instruments, which have to be based upon strengthening the economic power of the country.

The connection between the economy and security is most clearly expressed through interdependence between collection and allocation of economic resources with the aim of effective functioning of the country in achieving the security system. In conditions caused by the economic crisis, which have affected all the areas of our life and work, preservation of security is imposed as a priority and a condition for survival.

Key words: economy, security, budget, economic security, economic crisis.

ЛИТЕРАТУРА

- Љ. Стајић, Ч. Гилановић, *Основи безбедности*, Београд, 1994.
С. Ковачевић, *Основи система ДСЗ*, Београд, 1980.
М. Лазовић, В. Милошевић, С. Милојевић, *Средства и тактика полиције*, Београд, 2002.
С. Милетић, *Основи јавне безбедности*, Београд, 2003.
П.А.Самуелсон, *Економска читанка*, Загреб, 1975.
Г. Милошевић, *Монетарне и јавне финансије*, Београд, 2009.
Б. Раичевић, *Реинтеграција сиве економије и унапређење пословне климе у Србији* (Округли сто, Економски институт, 2002) – Порески аспекти.
Љ. Стајић, Д. Пајковић, *Систем заштите личности и објеката*, Нови Сад, 2008.

Интернет: <http://www.ebrd.com>

